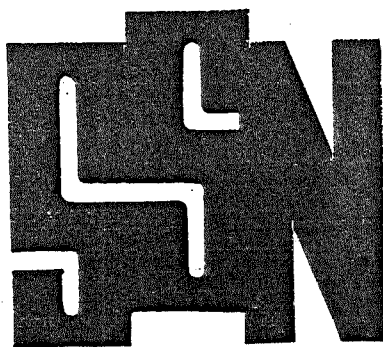

SPOLEČNOST PRO STUDIUM NÁBOŽENSTVÍ

ASSOCIATION FOR RELIGIOUS STUDIES

INFORMAČNÍ BULLETIN

BRNO

1 - DUBEN 1991

SPOLEČNOST PRO STUDIUM NÁBOŽENSTVÍ

Mendlovo nám. 19, 603 00 Brno

Tel.: (05) 33 41 96

OBSAH

Úvodem	1
ČESKOSLOVENSKÁ RELIGIONISTIKA	
Seznam členů SSN	2
Připravované akce	6
Přehled přednáškové činnosti v r. 1991	7
Časopis SSN	8
Religionistika na FF UK v Praze (M. Balabán, M. Lyčka)	9
Religionistika v Brně (D. Papoušek)	11
Religionistika na pražských teolog. fakultách (D. Papoušek)	12
Biblická společnost v ČSFR (P. Pokorný)	14
Bibliografie čs. religionistiky (H. Pavlincová)	15
RELIGIONISTIKA V ZAHRANIČÍ	
International Association for the History of Religions (D. Papoušek)	21
XVI. mezinárodní kongres IAHR (D. Papoušek)	23
Teologický kongres v Lovani (B. Horyna)	24
Konference "Cesta k monoteismu" (M. Balabán)	25
Zasedání sociologů náboženství (H. Pavlincová)	26
MOZAIKA	
Přidružení SSN k ČSAV (D. Papoušek)	27
Propagační leták SSN	27
Sborník z konference v Liblicích	27
Stanislav Segert v Československu (D. Papoušek)	28
Vzpomínka na ThDr. Josefa Zvěřinu (J. Heller)	28
Konference Mezinárodní rady křesťanů a Židů (M. Lyčka)	30

Vážení kolegové,

z jednání posledního valného shromáždění SSN Liblice, 21. září 1990 vyplynulo, že je nanejvýš žádoucí, aby byli všichni členové podrobněji informováni o činnosti SSN a - pokud možno - i o závažném dění v religionistice vůbec. Vzhledem k tomu, že založení vlastního odborného časopisu se teprve připravuje, přicházíme prozatím alespoň s informačním bulletinem, jenž by měl vycházet nejméně dvakrát do roka a přinášet základní informace nutné k šířeji založené činnosti.

Informační bulletin SSN by měl sloužit především k volné výměně informací uvnitř SSN. Předpokládáme, že i poté, co SSN začne vydávat vlastní časopis, neztratí bulletin svůj význam a stane se interním doplňkem oficiálního periodika SSN.

Výbor SSN, který bulletin připravuje, bude vděčen za každý námět nebo připomínku k jeho obsahu i formě. Příspěvky lze posílat na adresu SSN. Vzhledem k možnostem rozsahu prosíme o maximální stručnost.

výbor SSN

ČESKOSLOVENSKÁ RELIGIONISTIKA

SEZNAM ČLENŮ SSN

- Jiří ADAMEC (Soukromá informační kancelář pro filosofii, Brno), filozofie
a fenomenologie náboženství
- ing. Miroslav BAKOŠ (Praha), taoismus, buddhismus, sinologie
- doc. ThDr. Milan BALABÁN (FF UK Praha), biblistika - Starý zákon
- PhDr. Ema BAYERLEOVÁ (Praha), čínské náboženství, etika
- prom. fil. Dagmar BEDNAŘÍKOVÁ (FF MU Brno), starověká náboženství, chris-
tianizace
- PhDr. Luboš BĚLKA (LEB ČSAV Praha), filozofie náboženství
- Pavel BENDA (stud. ETF UK Praha), orientalistika
- prof. ThDr. Miloš BIČ, dr. théol. h.c., (ETF UK Praha), biblistika
- Starý zákon
- doc. PhDr. Jan BOUZEK, CSc. (FF UK Praha), starověk
- Zlata ČERNÁ (Náprstkovo muzeum Praha), orientalistika
- prof. PhDr. Josef ČEŠKA, Dr.Sc. (emer. prof. FF MU Brno), rané křesťan-
ství, dějiny církve ve starověku
- PhDr. Martina DAVIDKOVÁ (FLÚ-ER ČSAV Brno), filozofie náboženství
- PhDr. Iva DOLEŽALOVÁ (FLÚ-ER ČSAV Brno), rané křesťanství, starověká
náboženství
- PhDr. Jana DOLEŽALOVÁ (Židovské muzeum Praha), judaismus
- PhDr. Ján DVORSKÝ (SPedŠ Turčianske Teplice), mytologie a náboženství
starých Slovanů
- PhDr. Jan FILIPSKÝ, CSc. (OÚ ČSAV Praha), hinduismus, buddhismus, indická
filozofie
- PhDr. Karel FLOSS (FF UP Olomouc), filozofie náboženství, dějiny křesťan-
ství
- ThDr. Karel FLOSSMANN (Biskupství České Budějovice), biblistika - Starý
zákon
- prof. PhDr. Václav FROLEC, CSc. (FF MU Brno), lidové náboženství a křes-
ťanství
- PhDr. Alena FROLÍKOVÁ, CSc. (ÚKS ČSAV Praha), antické křesťanství
- doc. ThDr. Otakar A. FUNDA, Dr. Theol., (HTF UK Praha), antropologická
interpretace křesťanství, rané křesťanství, fenomenologie křesťan-
ství

ČESKOSLOVENSKÁ RELIGIONISTIKA

- PhDr. Ivana GROLLOVÁ (OÚ ČSAV Praha), vývoj náboženství v Mongolsku
PhDr. František X. HALAS (FF MU Brno), dějiny křesťanství
PhDr. Věra HALÁSZOVÁ (Náprstkovo muzeum Praha), náboženství v primitivních společnostech
PhDr. Martin HÁLA (FF UK Bratislava), lidová náboženství, sinologie
prof. ThDr. HELLER (ETF UK Praha), interdisciplinární rozhovor, sémantika v religionistice, biblistika - Starý zákon
doc. PhDr. Ivan HODOVSKÝ, DrSc. (FF UP Olomouc), obecná religionistika
doc. PhDr. Ivana HOLZBACHOVÁ, CSc. (FF MU Brno), filozofie a fenomenologie náboženství, dějiny křesťanství
PhDr. Břetislav HORYNA (FLÚ-ER ČSAV Brno), dějiny soudobé filozofie a křesťanské teologie
prof. PhDr. Radislav HOŠEK, CSc. (FF UK Praha), starověká náboženství
PhDr. Jaroslav HROCH, CSc. (Práv. F MU Brno), filozofická hermeneutika
PhDr. Blanka CHVÁTALOVÁ (Pragoinvest Praha), původní náboženství etnik Afriky
ThDr. Radivoj JAKOVLJEVIČ (Metropolitní rada pravoslavné církve Praha), biblistika - Starý zákon
PhDr. Vratislav JANÁK (AÚ ČSAV Opava), neliterární náboženství
Renata JÍLKOVÁ (stud. FF MU Brno), náboženství protohistorických společností
PhDr. Josef KANDERT, CSc. (Náprstkovo muzeum Praha), etnografie - afrikanistika
doc. PhDr. Zdeněk KLANICA, DrSc. (AÚ ČSAV Brno), předkřesťanské náboženské formy u Slovanů, cyrilometodějská misie
PhDr. Kateřina KLÁPŠŤOVÁ (Národní muzeum Praha), náboženství rodových společností a starověká náboženství
prom. fil. Zdenka KLÖSLOVÁ (OÚ ČSAV Praha), náboženství v Koreji
PhDr. Hana KNÍŽKOVÁ (Náprstkovo muzeum Praha), lidová a starověká náboženství
PhDr. Rudolf KOLÁŘSKÝ, CSc. (FLÚ ČSAV Praha), náboženství a současná ekologická krize
RNDr. Stanislav KOMÁREK (Př F UK Praha), religiomorfní aspekty přírodních věd
doc. PhDr. Ján KOMOROVSKÝ, CSc. (FF UK Bratislava), srovnávací religionistika a mytologie

ČESKOSLOVENSKÁ RELIGIONISTIKA

Lydie KOPECKÁ (Ústav makromolekulární chemie ČSAV Praha), dějiny křesťanství - východní církve

PhDr. Jiří KROUPA (ÚKS ČSAV Praha), sv. Augustin, jezuité

Petr KRYNSKÝ (Církev adventistů sedmého dne Ostrava), biblistika

prof. ThDr. Vladimír KUBÁČ (HTF UK Praha), biblistika - Starý zákon

prof. ThDr. Zdeněk KUČERA (HTF UK Praha), filozofické teologie

PhDr. Dušan LUŽNÝ (FLÚ-ER ČSAV Brno), orientalistika, sociální projevy náboženství

PhDr. Milan LYČKA (FF UK Praha), biblistika - Starý zákon, filozofie náboženství

PhDr. Tatiana MACHALOVÁ (Práv. F MU Brno), psychologie náboženství

PhDr. Dagmar MARKOVÁ, CSc. (OÚ ČSAV Praha), náboženství a společnost v Indii

PhDr. Jaromír A. MÁŠA (Praha), náboženství střední a jihovýchodní Asie

Inna MATEICIUCOVÁ (stud. FF MU Brno), neliterární formy náboženství

PhDr. Boris MERHAUT (Praha), hlubinná ekologie, indická náboženství, New Age

PhDr. Eliška MERHAUTOVÁ (Praha), indologie

Péter MORVAY (Stud. FF UK Praha), religionistika, mýtus

ThDr. Milan MRÁZEK (ČCE Brno), filozofie a fenomenologie náboženství

PhDr. Alexandra NAVRÁTILOVÁ, CSc. (ÚEF ČSAV Brno), lidová kultura a náboženství

doc. PhDr. Jana NECHŮTOVÁ, CSc. (FF MU Brno), dějiny křesťanství

Dr. phil. Wolf B. OERTER, CSc. (FF UK Praha), manicheismus, gnóze

PhDr. Dalibor PAPOUŠEK (FLÚ-ER ČSAV Brno), rané křesťanství, obecná religionistika

PhDr. Marie PARDYOVÁ (FF MU Brno), rané křesťanství a byzantské umění

Jan PARGAČ (FF UK Praha), etnografie

Tomáš PARMA (stud. FF MU Brno), dějiny křesťanství

Petr PATOČKA (stud. FF MU Brno), neliterární formy náboženství

PhDr. Helena PAVLINCOVÁ (FLÚ-ER ČSAV Brno), filozofie náboženství, obecná religionistika

PhDr. Petr PEŇÁZ, CSc. (ÚJČ ČSAV Brno), klasická filologie, textová lingvistika

prof. PhDr. Vladimír PODBORSKÝ (FF MU Brno), náboženství evropského pravěku

ČESKOSLOVENSKÁ RELIGIONISTIKA

PhDr. Hana POKORNÁ, CSc. (Brno), sociologie náboženství

PhDr. Zuzana POKORNÁ (Jihomoravské muzeum Znojmo), neliterární náboženství

prof. ThDr. Petr POKORNÝ, CSc. (ETF UK Praha), biblistika - Nový zákon,
gnóze

PhDr. Jiří PROSECKÝ (OÚ ČSAV Praha), náboženství starověké Mezopotámie

Zuzana PULTROVÁ (stud. FF UK Praha), křesťanství, židovství

Jan ROSKOVEC (ETF UK Praha), biblistika, dějiny křesťanství

Miroslav ROZEHNAL (stud. FF UK Praha), religionistika, buddhismus

prof. PhDr. Stanislav SEGERT, CSc. (University of California, Los Angeles),
biblistika

PhDr. Aleš SEKOT, CSc. (Brno), sociologie náboženství

ThDr. Jindřich SLABÝ (ČCE, Praha), Nový zákon

ThDr. Josef SLÁDEK (ČCE, Polička), biblistika

Jan SOKOL (Federální shromáždění Praha), biblistika, filozofie náboženství

PhDr. Jana SOUČKOVÁ, DrSc. (Náprstkovo muzeum Praha), starověká nábožen-
ství, rané křesťanství

ThDr. Zdeněk SOUŠEK (ČCE, Strměchy), biblistika - Starý zákon

PhDr. Pavel SPUNAR, CSc. (ÚKS ČSAV Praha), dějiny křesťanství ve středověku

doc. PhDr. Jaroslav STRÍTECKÝ, CSc. (FF MU Brno), sociologie náboženství,
dějiny křesťanství

PhDr. Jiří SVOBODA, CSc. (FLÚ-ER ČSAV Brno), dějiny křesťanství, české re-
formační myšlení

JUDr. Drahomír ŠACHTA (Ministerstvo kultury ČR, Praha), křesťanství, právní
normy katolické církve

Mgr. Ivan O. ŠTAMPACH (KTF UK Praha), obecná religionistika

Pavel ŠTĚPÁNEK (Praha), výtvarné umění a náboženství (Španělsko, Portugal-
sko, Latinská Amerika)

PhDr. Jiří ŠUBRT (ÚKS ČSAV Praha), pozdní římská literatura

PhDr. Dagmar TENOROVÁ (ÚKS ČSAV Praha), dějiny křesťanství, filozofie a fe-
nomenologie náboženství

PhDr. Daniela TOPOŮSKÁ (Novinářsky studijný ústav, Bratislava), sociologie
náboženství

PhDr. Zdeněk UHLÍŘ (Státní knihovna ČR, Praha), křesťanská hagiografie,
homiletika

PhDr. Jaroslav VACEK, CSc. (FF UK Praha), orientální náboženství

PhDr. Kazimír VEČERKA (Praha), dějiny křesťanství

ČESKOSLOVENSKÁ RELIGIONISTIKA

PhDr. Xenie VILÍMKOVÁ (OÚ ČSAV Praha), čínská filozofie

doc. PhDr. František VRHEL, CSc. (FF UK Praha), náboženství Severní Ameriky

PhDr. Jiří WINKLER (Brno), sociologie náboženství

doc. PhDr. Jan ZOUHAR, CSc. (FF MU Brno), dějiny křesťanství

Václav ŽILINSKÝ (Praha), biblistika - Nový zákon

PŘIPRAVOVANÉ AKCE SSN

Kromě pravidelných přednáškových cyklů připravuje SSN:

1. jednodenní seminář "FILOZOFIE, NÁBOŽENSTVÍ A EKOLOGICKÝ PROBLÉM", který je plánován na říjen - listopad 1991 v Brně. Na organizačním zajištění semináře se budou podílet také pracovníci katedry filozofie FF MU. Pozvánky na seminář s bližšími údaji k jeho konání budou rozeslány všem členům v průběhu května 1991.
2. mezinárodní konferenci "BIBLE A JEJÍ TRADICE - BIBLE V INTERKULTURNÍ KOMUNIKACI", která se uskuteční ve dnech 13.-15. května 1992 na zámku v Bechyni. Bližší informace spolu s přihláškou jsou volně přiloženy k bulletinu.

ČESKOSLOVENSKÁ RELIGIONISTIKA

PŘEHLED PŘEDNÁŠKOVÉ ČINNOSTI V R. 1991

BRNO

- únor: PhDr. Břetislav Horyna (FLÚ-ER ČSAV Brno)
Teologie na prahu třetího tisíciletí
- březen: PhDr. Dalibor Papoušek (FLÚ-ER ČSAV Brno)
Současné proměny religionistiky
- duben: PhDr. Pavel Spunar, CSc. (ÚKS ČSAV Praha)
Devotio moderna v evropském myšlení
- květen: Dr. phil. Wolf B. Oerter, CSc. (FF UK Praha)
Manicheismus
- červen: Dr. Karel Werner (University of Durham, England)
Indické náboženství
- říjen: PhDr. Helena Soukupová (Praha)
Anežský klášter v kontextu kultury českého středověku
- listopad: doc. PhDr. Miroslav Čejka (FF MU Brno)
Náboženské myšlení v Číně
- prosinec: PhDr. Miloš Mendel (OÚ ČSAV Praha)
Moderní islám

PRAHA

- leden: PhDr. Luboš Kropáček (OÚ ČSAV Praha)
Islám a křesťanství
- únor: PhDr. Miloš Mendel (OÚ ČSAV Praha)
Moderní islám
- březen: PhDr. Dalibor Papoušek (FLÚ-ER ČSAV Brno)
doc. ThDr. Milan Balabán (FF UK Praha)
Současné proměny religionistiky
- duben: Dr. phil. Wolf B. Oerter, CSc. (FF UK Praha)
Manicheismus
- říjen: doc. PhDr. František Vrhel, CSc. (FF UK Praha)
Fenomenologie Mirči Eliada
- listopad: prof. ThDr. Zdeněk Kučera (HTF UK Praha)
Aktuální význam trojiční teologie
- prosinec: prof. ThDr. Petr Pokorný, CSc. (ETF UK Praha)
Základní typy gnostického mýtu

ČESKOSLOVENSKÁ RELIGIONISTIKA

ČASOPIS SSN

Přestože plánovaný časopis SSN je prozatím ve stadiu příprav, limitovaných především finančně, předkládáme k diskusi alespoň předběžný projekt periodika nutný k dalšímu jednání s jinými institucemi:

Název: RELIGIO. Časopis Společnosti pro studium náboženství
Periodicita: 1 číslo ročně
Jednoráz. náklad: cca 800 výtisků
Rozsah: cca 200 strojopisných stran
Techn. požadavky: černobílé provedení (pérovky, fotografie), cizí abecedy

Časopis by měl být členěn zhruba do pěti oddílů:

1. oddíl studií, publikovaných ve světových jazycích (angličtina, němčina, francouzština) s krátkým českým nebo slovenským resumé; bohemika lze publikovat v češtině s cizojazyčným resumé;
2. oddíl recenzí a zpráv publikovaných v češtině i ve světových jazycích;
3. oddíl "Kronika", reflektující vědecký život;
4. oddíl bibliografie, shrnující čs. religionistickou produkci za uplynulý rok;
5. oddíl inzerce.

Uvítáme jakékoliv podněty k formě a struktuře, příp. finančnímu zabezpečení připravovaného časopisu.

výbor SSN

ČESKOSLOVENSKÁ RELIGIONISTIKA

RELIGIONISTIKA NA FF UK V PRAZE

filozofická fakulta Univerzity Karlovy
katedra filozofie, oddělení srovnávací religionistiky
nám. Jana Palacha 2
Praha 1
110 00

Tel.: (02) 231 90 24

Ve školním roce 1990-1991 bylo založeno oddělení srovnávací religionistiky při katedře filozofie filozofické fakulty UK, které bylo pověřeno vypracováním koncepce budoucí samostatné katedry a studijního oboru srovnávací religionistiky. Vedle toho oddělení zajišťuje orientační a průzkumovou přednáškovou činnost formou volitelných přednášek pro studenty různých oborů. Na oddělení působí dva stálí pracovníci - doc. ThDr. Milan Balabán a PhDr. Milan Lyčka.

Vzhledem k velice krátké době působení oddělení nebylo možno ještě stanovit naprosto jasně a jednoznačně profil oboru a absolventa tohoto oboru. Proto si oddělení srovnávací religionistiky vyhrazuje právo změn v příloženém Profilu oboru srovnávací religionistika a v této podobě ho považuje za předběžný a prozatímni.

Profil oboru srovnávací religionistika

1. Absolvent oboru je odborníkem v oblasti náboženské problematiky, a to ve všech jejích aspektech. Má solidná pozitivní znalosti o velkých světových náboženských systémech a přehled o ostatních známých systémech, včetně tzv. primitivních náboženství. Je přitom specialistou na jedno nebo dvě, resp. více náboženství. Dokáže analyzovat projevy lidského myšlení a jednání se specifickým zaměřením na to, co je na nich religiózní. Má přehled o postupech a obecných výsledcích těchto postupů jiných humanitních věd, které se zabývají mezi jiným rovněž náboženskými fenomény, jako např. psychologie, sociologie, teologie aj. a dokáže je spolu se svými speciálními poznatky zařazovat do perspektivy,

která je vlastní religionistice jako samostatnému vědnímu oboru. Umí správně klasifikovat a hodnotit náboženské jevy a jejich místo a vliv v celkové duchovní a hmotné kultuře lidstva.

2. Předpoklady uplatnění absolventa oboru srovnávací religionistika
Absolvent se uplatní v mezioborové spolupráci humanitních věd, jako je např. psychologie, historie, sociologie, dějiny umění apod., dále v oblasti práce kulturních a osvětových institucí, zvláště se zaměřením na ideály humanity a tolerance. Totéž platí o školství, absolvent je schopen podílet se na výuce humanitních oborů, zvláště na výuce náboženství (ve smyslu informace o různých náboženských systémech) na různých typech škol. Nejschopnější a nejnadanější jedinci jsou určeni pro vědeckou a pedagogickou práci na vysokých školách.

3. Stručný obsah studia

Základní kursy historie, filozofie, psychologie, sociologie, etnografie, úvod do jazykovědy, studium minimálně dvou světových jazyků. Speciální kursy dějin náboženství, fenomenologie náboženství, metodologie religionistiky a dějin religionistického bádání. Specializace ve vybraném náboženském systému, včetně studia příslušného jazyka a pramenového materiálu.

4. Rámcové požadavky k přijímacím zkouškám

- a) Písemný rozbor náboženského textu nebo výtvarného uměleckého díla (možný výběr z několika druhů - text biblický, mytologický, nábožensko-filozofická úvaha, obraz s výraznou náboženskou ikonografií apod.).
- b) Ústní pohovor, který má ukázat celkovou myšlenkovou a kulturní vyspělost uchazeče a jeho motivaci ke studiu religionistiky.
- c) Zjištění jazykového vybavení uchazeče překladem středně obtížného textu některého ze světových jazyků do češtiny; předpokládá se dobrá pasivní znalost alespoň jednoho světového jazyka.

Milan Balabán

Milan Lyčka

ČESKOSLOVENSKÁ RELIGIONISTIKA

RELIGIONISTIKA V BRNĚ

Filozofický ústav ČSAV

detašované pracoviště pro etiku a religionistiku

Mendlovo nám. 19

Brno

Tel.: (05) 33 48 54 (sekretariát)

603 00

(05) 33 41 96 (pracoviště)

1. dubna 1991 bylo v Brně zřízeno nové pracoviště Filozofického ústavu ČSAV v Praze se zaměřením na etiku a religionistiku, které bylo důsledně obsazeno veřejným konkursem. Bývalý Ústav pro výzkum společenského vědomí ČSAV se sídlem v Brně byl bez náhrady zrušen.

Badatelský program nového detašovaného pracoviště, čítajícího nyní 13 vědeckých a odborných pracovníků (ved. PhDr. Dalibor Papoušek), se soustřeďuje zejména na témata:

české filozofické a teologické myšlení o náboženství (19. a 20. stol.),
náboženství (křesťanství) v interkulturní komunikaci,
hodnotové transformace a sociokulturní změna,
bibliografie čs. etiky a religionistiky.

V blízké budoucnosti by toto pracoviště mělo s částí kapacit filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně vytvořit společný Ústav etiky a religionistiky, který by vedle základního výzkumu rozvíjel i pedagogickou činnost. Ve spolupráci s pražskou katedrou srovnávací religionistiky by tak měl přispět k obnovení vědy o náboženství jako svébytného oboru vysokoškolského studia.

Dalibor Papoušek

ČESKOSLOVENSKÁ RELIGIONISTIKA

RELIGIONISTIKA NA PRAŽSKÝCH TEOLOGICKÝCH FAKULTÁCH

evangelická teologická fakulta Univerzity Karlovy

Jungmannova 9

Praha 1

Tel.: (02) 235 96 68-9

115 55

Na fakultě je zřízena samostatná katedra religionistiky, kterou v současnosti spravuje prof. ThDr. Jan Heller, vedoucí katedry Starého zákona (habilitace v oborech religionistika a Starý zákon). V blízké budoucnosti se počítá s externím posílením výuky (ThDr. Milan Balabán, FF UK), než se podaří vychovat nástupce, který by se mohl katedry řádně ujmout.

Přes formální provizorium má výuka religionistiky na této fakultě vysokou úroveň. Zdejší katedra je jediným z našich vysokoškolských pracovišť, které se při výuce může opřít o kompaktní učební texty vlastní provenience: J. Heller - M. Mrázek: Nástin religionistiky. Uvedení do vědy o náboženství, Praha (Kalich) 1988; J. Heller: Starověká náboženství. Náboženské systémy starého Egypta, Mezopotámie a Kenaanu, Praha (Kalich) 1978¹, 1988²; J. Filipický, J. Heller a další: Prameny života, Praha (Vyšehrad) 1982 (čítanka mytologických textů).

husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy

V. V. Kujbyševa 5

Praha 6

Tel.: (02) 32 05 68-9

160 00

Na fakultě je ustaveno samostatné religionistické pracoviště v rámci katedry filozofie a religionistiky (ved. doc. ThDr. Otakar A. Funda, Dr. Theol.). Vedle výuky dějin světových náboženství a srovnávací vědy náboženské se pracoviště zaměřuje zvláště na religionisticko-fenomenologické bádání o křesťanství (doc. ThDr. Otakar A. Funda) a judaismu (ThDr. Bedřich Nosek).

ČESKOSLOVENSKÁ RELIGIONISTIKA

Při výuce se může pracoviště opřít o některé vlastní přehledové práce staršího i novějšího data:

M. Kaňák: Přehled dějin mimokřesťanských náboženství, Praha (skriptum) 1954;

O.A. Funda: Křesťanství - jev lidských dějin a kultury (v tisku).

katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy

Thákurova 3

Praha 6

Tel.: (02) 33 15 425

160 00

Na fakultě je religionistika rozdělena mezi dvě katedry - katedru filozofie (ved. prof. ThDr. Josef Kubalík) a katedru systematické teologie (ved. prof. ThDr. Václav Wolf, děkan fakulty). Na katedře filozofie přednáší religionistiku prof. ThDr. Josef Kubalík (deskriptivní religionistika, dějiny náboženství). Na katedře systematické teologie je religionistická problematika zastoupena v oboru fundamentální teologie, kterou přednáší Mgr. Ivan Odilo Štampach, O.P. (definice a typologie náboženství, ateismus, nová religiozita).

Fakulta byla vystavena značnému tlaku minulého režimu, který postihl i religionistiku. V podstatě jediný učební text podávající přehled religionistiky byl tak vydán s velkým zpožděním:

J. Kubalík: Dějiny náboženství, Praha (Charita) 1984.

V současné době se připravuje skriptum:

I.O. Štampach: Malý přehled náboženství (v tisku).

Dalibor Papoušek

BIBLICKÁ SPOLEČNOST V ČSFR

Biblické společnosti vznikaly od 18. století v protestantském prostředí s cílem vydávat a šířit bibli za cenu, která by byla všem dostupná. Dosahovaly toho tím, že se organizovaly mezidenominačně a mohly tak bibli vydávat ve velkém nákladu, a dále tím, že se na jednotlivce i instituce obracely s žádostmi o podporu. Od roku 1946 jsou biblické společnosti ze všech zemí a kontinentů sdruženy ve Spojených biblických společnostech (United Bible Societies - UBS), které v poslední době vydávají ročně na 15 milionů biblí a zhruba 50 milionů svazků obsahujících výběr z bible nebo její části.

Původní záměr byl misijní, nesený důvěrou, že samotný text bible je i pro současného člověka nábožensky dostatečně přesvědčivý. Brzy však začalo do popředí vystupovat i hledisko ekumenické a kulturní. Již přes třicet let organizují UBS celosvětově práci na rekonstrukci původního textu Starého a Nového zákona a jeho kritických edicích. Vytvářejí pracovní skupiny profesionálních překladatelů bible a odborných konzultantů, koordinují výuku biblické translatoologie jako postgraduálního oboru na vybrané síti univerzit a řídí středisko pro bibliografii a software pro obor překladatelství a textologie.

Skupina pro český ekumenický překlad bible spolupracovala s poradci UBS již od roku 1968.

Biblická společnost však u nás mohla existovat jen jako odbor biblické práce při Ekumenické radě církví. Teprve v roce 1990 se mohly vytvořit Slovenská biblická společnost a Česká biblická společnost, které se v lednu 1991 sdružily v Biblickou společnost v ČSFR. To je již v době, kdy biblické společnosti vzaly vážně skutečnost, že bibli je potřebí interpretovat a snaží se jí se svou důsledně interkonfesijní strategií sloužit tím, že se vedle vydávání biblí soustřeďují na přípravu věcných pomůcek k jejímu výkladu.

Česká biblická společnost vydá v nejbližších týdnech Nový zákon s výkladovými poznámkami literárního a historického charakteru, českou synopsi prvních tří evangelií a do roku 2000 by měl vyjít nový naučný biblický slovník. Slovenská biblická společnost připravuje slovenský ekumenický překlad bible.

Petr Pokorný

ČESKOSLOVENSKÁ RELIGIONISTIKA

BIBLIOGRAFIE ČS. RELIGIONISTIKY 1945 - 1991
Předběžný soupis

- BALCAR, Otokar
Prameny náboženství v pojetí Henri Bergsona a ve světle ethnologie.
Kroměříž 1948.
- BENDLOVÁ, Peluška
Člověk a moderní katolicismus. Praha 1965.
- BENDLOVÁ, Peluška
Teilhard de Chardin, nová naděje katolicismu? Praha 1967.
- BIČ, Miloš
Palestina od pravěku ke křesťanství. Praha I. 1948, II. 1949, III.
1950.
- BIČ, Miloš
Poklad v Judské poušti. Praha 1960.
- BIČ, Miloš
Při řekách babylonských. Praha 1991.
- BIČ, Miloš
Ze světa Starého zákona II, Praha 1989.
- BROŽ, Luděk
Evangelium dnes. Praha 1974.
- ČERNÝ, Pavel
Církev adventistů sedmého dne. Praha 1981.
- ČERNÝ, Pavel
Československá církev evangelická. Praha 1982.
- ČERNÝ, Pavel
K věroučným základům křesťanství. Praha 1980.
- ČERNÝ, Pavel
Malý slovník církevně politické a náboženské terminologie. Praha 1981.
- ČERNÝ, Pavel
Pravoslavná církev v Československu. Praha 1983.
- ČERNÝ, Pavel
Průvodce světovým ekumenismem. Praha 1982.
- Český ekumenismus. Praha 1976.
- ČEŠKA, Josef
Římský stát a katolická církev ve IV. století. Brno 1983.
- DANĚK, Slavomil
Dobové pozadí Starého zákona. Praha 1951.
- DAŇHEL, Milan
Soudobě náboženské sektářství. Praha 1979.
- DAŇHEL, Milan, JELÍNKOVÁ, Marie, TRÁVNÍČEK, Josef
Řeholní řády a kongregace v ČSR. Praha 1981.
- DVORNÍK, František
Byzantské misie u Slovanů. Praha 1970.
- DVORNÍK, František
Svatý Vojtěch druhý pražský biskup. Řím 1967.
- FEDER, Richard
Židovství a židé. Nástin vzniku, rozvoje a osudů. Praha 1955.
- FIŠER, Zbyněk
Buddha. Praha 1968.
- FLOSSMANN, Karel
Moudrost ve Starém zákoně. Praha 1989.
- FROLEC, Václav a kol.
Vánoce v české kultuře. Praha 1989.

ČESKOSLOVENSKÁ RELIGIONISTIKA

- FUNDA, Otakar A.
Thomas Garrigue Masaryk. Sein philosophisches, religiöses und politisches Denken. Bern-Frankfurt am Main-Las Vegas 1978.
- GABRIEL, Jiří a kol.
Sociologie náboženství. Brno 1974.
- GARDAVSKÝ, Vítězslav
Bůh není zcela mrtev. Praha 1967.
- GÁBRIŠ, Karol
Apoštolskí otcovia. Bratislava - Liptovský Mikuláš 1955.
- GÁBRIŠ, Karol
Dejiny novozmluvnej doby. Bratislava 1968.
- HELLER, Jan
Starověká náboženství. Náboženské systémy starého Egypta, Mezopotámie a Kenaanu. (2.vyd.) Praha 1989
- HELLER, Jan
Von der Schrift zum Wort. Das Alte Testament zwischen Gestern und Heute. Berlin 1990.
- HELLER, Jan, MRÁZEK, Milan
Nástin religionistiky. Uvedení do vědy o náboženstvích. Praha 1988.
- Historické korene vzniku náboženstva a jeho prejavy v praveku a včasnej dobe dejinnej. Nitra 1979.
- HLAVOŇ, Karel
Bratrská jednota baptistů v ČSSR. Praha 1984.
- HLAVOŇ, Karel
Náboženství a morálka. Praha 1982.
- HOLÝ, Ivan, ČERNÝ, Pavel
Církev bratrská v ČSSR. Praha 1985.
- HORA, Ladislav
Náboženská společnost československých unitářů. Praha 1982.
- HOŠEK, Radislav
Řecké náboženství. (3.vyd.) Praha 1988.
- HOŠEK, Radislav
Římské náboženství. Praha 1986.
- HRBEK, Ivan, PETRÁŠEK, Karel
Muhammad. Praha 1967.
- HROCH, Miroslav, SKÝBOVÁ, Anna
Ecclesia Militans. Inquisition im Zeitalter der Gegenreformation. Leipzig 1985.
- HROCH, Miroslav, SKÝBOVÁ, Anna
Králové, kacíři, inkvizitoři. Praha 1987.
- HROMÁDKA, Josef Lukl
Evangelium für Atheisten. Zürich 1958.
- HROMÁDKA, Josef Lukl
Kirche und Theologie im Umbruch der Gegenwart. Praha 1956.
- HROMÁDKA, Josef Lukl
Od reformace k zítřku. Praha 1956.
- HROMÁDKA, Josef Lukl
Pravda a život. Praha 1969.
- HROMÁDKA, Josef Lukl
Přelom v protestantské teologii. Praha 1956.
- JUNGA, Josef, HÁJEK, Jaroslav
Starokatolická církev v ČSR. Praha 1984.
- KADLEC, Jaroslav
Přehled církevních dějin českých. Řím 1986.
- KALANDRA, Závěš
České pohanství. Praha 1947.

ČESKOSLOVENSKÁ RELIGIONISTIKA

- KALIVODA, Robert
Husitská ideologie. Praha 1961.
- KAŇÁK, Miloslav
Milíč z Kroměříže. Život, dílo a osobnost. Praha 1975.
- KAŇÁK, Miroslav
Přehled dějin mimokřesťanských náboženství. Praha 1954.
- KAŇÁK, Miloslav, ČERVENÝ, Karel
John Viklef. Život a dílo anglického Husova předchůdce. Praha 1973.
- KAROLA, Josef
Katolicismus a současný svět. Praha 1982.
- KEJŘ, Jiří
Husitě. Praha 1984.
- KLÍMA, Otakar
Sláva a pád starého Íránu. Praha 1977.
- KLÍMA, Josef
Společnost a kultura starověké Mezopotámie. Praha 1962.
- KLÍMA, Otakar
Zarathuštra. Praha 1964.
- KMEŤ, Ján
Slovenská evanjelická cirkev a.v. Praha 1982.
- KOTALÍK, František
Dobové a kulturní pozadí Starého zákona. Praha 1980.
- KRÁL, Oldřich, STŘELEČEK, Jaroslav
Úvod do čínské filosofie. Praha 1971.
- KRCHŇÁK, Alois
Čechové na basilejském sněmu. Řím 1967.
- Křesťanství a globální problémy. Sborník referátů z konference. Brno 1989.
- KUBALÍK, Josef
Dějiny náboženství. Praha 1984.
- KUČERA, Zdeněk
Pravda a iluze moderní teologie. Praha 1986.
- KYAS, Vladimír
První český překlad bible. Praha 1971.
- LESNÝ, Vincenc
Buddhismus. Praha 1948.
- LOCHMAN, Jan Milíč
Náboženské myšlení českého obrození. Kořeny a počátky. Praha 1952.
- LOCHMAN, Jan Milíč
Theologie a filosofie. Praha 1958.
- LOCHMANN, Jan Milíč
Theologie a náboženství. Praha 1963.
- LOUKOTKA, Jiří
Kult svatých a jeho ideologická funkce. Praha 1985.
- LOUKOTKA, Jiří a kol.
Moderní svět a křesťanství. Praha 1980.
- LOUKOTKA, Jiří
O náboženství a umění. Praha 1974.
- MACHOVCOVÁ, Markéta, MACHOVEC, Milan
Utopie blouznivců a sektářů. Praha 1962.
- MACHOVEC, Milan
Jesus für Atheisten. Stuttgart - Berlin 1972.
- MACHOVEC, Milan
Ježíš pro moderního člověka. Praha 1990.
- MACHOVEC, Milan
Novotomismus. Praha 1962.

ČESKOSLOVENSKÁ RELIGIONISTIKA

- MACHOVEC, Milan
O takzvané "dialektické" teologii současného protestantismu. Praha 1962.
- MACHOVEC, Milan
Svatý Augustin. Praha 1967.
- Malý ateistický slovník. Praha 1962.
- MÁNEK, Jindřich
Když Pilát spravoval Judsko. Kapitoly z dobového pozadí Nového zákona. Praha 1980.
- MEDEK, Václav
Cesta české a moravské církve staletími. Praha.
- MOLNÁR, Amedeo
Na rozhraní věků. Cesty reformace. Praha 1985.
- MOLNÁR, Amadeo
Pohyb teologického myšlení. Přehledně dějiny dogmatu. Praha 1982.
- MOLNÁR, Amedeo
Valdenští. Evropský rozměr jejich vzdoru. Praha 1973.
- NAHODIL, Otakar, ROBEK, Antonín
Původ náboženství. Praha 1961.
- NECHUTOVÁ, Jana
Místo Mikuláše z Drážďan v raném reformačním myšlení. Praha 1967.
- NOVOTNÝ, Adolf
Biblický slovník. Praha 1956.
- PECKA, Dominik
Moderní člověk a křesťanství. Praha 1948.
- PERTOLD, Otakar
Džinismus. Praha 1966.
- PERTOLD, Otakar
Úvod do vědy náboženské. Praha 1949.
- PODBORSKÝ, Vladimír
Těšetice-Kyjovice II. Figurální plastika lidu s moravskou malovanou keramikou. Brno 1985.
- PODBORSKÝ, Vladimír
Těšetice-Kyjovice IV. Rondel osady lidu s moravskou malovanou keramikou. Brno 1988.
- POKORNÝ, Petr
Der Brief des Paulus an die Kolosser. Theologischer Handkommentar zum Neuen Testament 10/I. Berlin 1990.
- POKORNÝ, Petr
Die Entstehung der Christologie. Voraussetzungen einer Theologie des Neuen Testaments. Berlin 1985.
- POKORNÝ, Petr
Píseň o Perle. Tajné knihy starověkých gnostiků. Praha 1986.
- POKORNÝ, Petr
Počátky gnóze. Vznik gnóstického mýtu o božstvu Člověk. Praha 1968.
- POKORNÝ, Petr
Tomášovo evangelium. Překlad s výkladem. Praha 1982.
- POKORNÝ, Petr
Úvod do exegeze. Praha 1979.
- POKORNÝ, Petr
Výklad evangelia Markova. Praha 1974.
- POKORNÝ, Petr
Vznik christologie. Předpoklady teologie Nového zákona. Praha 1989.
- POLC, Jaroslav V., RYNEŠ, Václav
Svatý Jan Nepomucký. (2 sv.) Řím 1972.

ČESKOSLOVENSKÁ RELIGIONISTIKA

- POLC, Jaroslav
Světice Anežka Přemyslovna. Praha 1988.
Problémy křesťanství. Sborník referátů z konference. Praha 1986.
- RANSDORF, Miloslav
Z myšlenkového světa reformace. Praha 1989.
- ŘÍČAN, Rudolf, MOLNÁR, Amedeo
Dvanáct století církevních dějin. Praha 1989.
- SADEK, Vladimír
Starý zákon a jeho vědecká kritika. Praha 1980.
- SADEK, Vladimír, JUNGA, Josef
Židovské náboženské obce v ČSR. Praha 1983.
- SALAJKA, Milan
Církev v ekumenickém rozhovoru. Praha 1971.
- SEGERT, Stanislav
Synové světla a synové tmy. Svědectví nejstarších biblických rukopisů.
Praha 1970.
- SEKOT, Aleš
Církev československá husitská. Praha 1982.
- SEKOT, Aleš
Evangelická církev metodistická. Praha 1981.
- SEKOT, Aleš
Sociologie náboženství. Praha 1985.
- SEKOT, Aleš
Světová metodistická rada. Praha 1984.
- SEKOT, Aleš
Světová rada církví. Praha 1984.
- Slovem obnovená. Čtení o reformaci. Praha 1977.
- Slovník vědeckého ateizmu. Bratislava 1983.
- SMOLÍK, Josef
Současné pokusy o interpretaci evangelia. Praha 1981.
- SOUČEK, Josef Bohumil
Teologie apoštola Pavla. Praha 1982.
- SOUKUPOVA, Helena
Anežský klášter v Praze. Praha 1989.
- Spoločnosť a etické hodnoty. Zborník vystúpení marxistických a katolíckych predstaviteľov na sympóziu Spoločnosť a etické hodnoty, Budapešť 8.-10. októbra 1986. Bratislava 1988.
- Stav a perspektivy studia náboženství v Československu. Sborník referátů z konference. Brno 1990.
- STŘELEČEK, Jaroslav
Čínská filozofie. Praha 1969.
- SUCHÁNKOVÁ, Marie
Mezinárodní svaz svobodných evangelických církví. Praha 1989.
- ŠMAHEL, František
Jeroným Pražský. Praha 1966.
- ŠMELHAUS, Vratislav
Řecká patrologie. Praha 1972.
- TAUER, Felix
Svět islámu, jeho dějiny a kultura. Praha 1984.
- TRTÍK, Zdeněk
Dějinně-filozofické pozadí teologie. Praha 1958.
- VARCL, Ladislav
Simon Magus. Příspěvek k poznání křesťanského gnosticizmu, in: Věstník Královské české společnosti nauk 1946.
- VÁŇA, Zdeněk
Svět slovanských bohů a démonů. Praha 1990.

ČESKOSLOVENSKÁ RELIGIONISTIKA

- VAVŘÍNEK, Vladimír
Církevní misie v dějinách Velké Moravy. Praha 1963.
- VERNER, František
Bibliografie českých překladů celé bible a jejích částí. Praha 1987.
- VIDMAN, Ladislav
Isis und Sarapis bei den Griechen und Römern. Epigraphische Studien zur Verbreitung und zu den Trägern des ägyptischen Kultes. Berlin 1970.
- VIDMAN, Ladislav
Od Olympu k Panteonu. Antické náboženství a morálka. Praha 1986.
- VILÍMKOVÁ, Milada, PREISS, Pavel
Ve znamení břevna a růží. Historický, kulturní a umělecký odkaz benediktinského opatství v Břevnově. Praha 1989.
- ZAMAROVSKÝ, Vojtěch
Bohové a hrdinové antických bájí. (3.vyd.) Praha 1982.
- ZAMAROVSKÝ, Vojtěch
Bohové a králové starého Egypta. Praha 1979.
- ZBAVITEL, Dušan (ed.)
Bozi, bráhmani, lidé. Čtyři tisíciletí hinduismu. Praha 1964.
- ZBAVITEL, Dušan (ed.)
Moudrost a umění starých Indů. Praha 1971.
- ŽILKA, František
Pavel z Tarsu a apoštolský věk křesťanské církve. Praha.

Helena Pavlincová

I A H R

Mezinárodní asociace pro dějiny náboženství (International Association for the History of Religions - IAHR) je světovou organizací podporující prostřednictvím mezinárodní spolupráce akademická studia (dějin) náboženství.

Navazuje na tradice srovnávací religionistiky, jejíž rozvoj koncem minulého století vyústil v pravidelné pořádání mezinárodních kongresů o dějinách náboženství. Na VII. mezinárodním kongresu o dějinách náboženství v Amsterdamu (1950) byla ustavena Mezinárodní asociace pro studium dějin náboženství (International Association for the Study of the History of Religions - IASHR) s úkolem koordinovat jako člen Mezinárodní rady filozofie a humanitních věd (Conseil International de la Philosophie et des Sciences Humaines - CIPSH) při UNESCO religionistická bádání ve světovém měřítku. Na XII. mezinárodním kongresu o dějinách náboženství ve Stockholmu (1970) byl název asociace v souvislosti s přijetím nových stanov zkrácen do dnešní podoby.

Činnost IAHR dnes probíhá ve čtyřech základních rovinách:

1. pořádání pravidelných mezinárodních kongresů a příležitostných regionálních nebo speciálních konferencí;
2. publikování výsledků těchto setkání;
3. vydávání a podpora religionistických publikací, zejm. mezinárodních časopisů, bibliografických přehledů a monografických řad;
4. pomoc při vytváření regionálních nebo národních religionistických společností.

IAHR je tvořena národními či nadnárodními (regionálními) religionistickými společnostmi z celého světa, přičemž badatelům ze zemí, kde podobné společnosti nejsou ustaveny, je umožněno individuální členství.

Nejvyšším orgánem IAHR je valné shromáždění členů konané jednou za pět let v rámci mezinárodních kongresů. V době mezi kongresy řídí IAHR výkonný výbor (prezident, dva viceprezidenti, tajemník, pokladník a pět dalších členů), který je součástí širšího mezinárodního výboru tvořeného navíc dvěma zástupci z každé členské společnosti, resp. země, a čtyřmi individuálními členy. Současným prezidentem IAHR je prof. Ugo Bianchi (Universita di Roma, Řím), tajemníkem prof. Michael Pye (Philipps-Universität, Marburg). Sídlo sekretariátu IAHR je v Marburgu (SRN).

RELIGIONISTIKA V ZAHRANIČÍ

Oficiálním periodikem IAHR je časopis NUMEN. International Review for the History of Religions (E.J. Brill, Leiden), vydávaný pololetně s články ve čtyřech světových jazycích (angličtina, francouzština, němčina, italština). K časopisu je volně připojena nepravidelně vycházející (monografická) řada SUPPLEMENTS TO NUMEN (E.J. Brill, Leiden). IAHR se také podílí na vydávání časopisu SCIENCE OF RELIGION, čtvrtletně poskytujícího bibliografický přehled religionistické produkce doplněný anotacemi jednotlivých článků.

Společnost pro studium náboženství byla přijata za člena IAHR v září 1990 na XVI. mezinárodním kongresu v Římě.

Dalibor Papoušek

XVI. MEZINÁRODNÍ KONGRES IAHR

Ve dnech 3.-8. září 1990 se v Římě konal XVI. mezinárodní kongres IAHR, na kterém se sešlo asi 450 badatelů z 35 zemí světa. Poprvé se tohoto vrcholného mezinárodního setkání religionistů zúčastnili také zástupci Československa - Milan Balabán (Praha) a Dalibor Papoušek (Brno), kterým byla účast umožněna v souvislosti se vstupem SSN do IAHR.

Kongresová jednání, rozdělená do 19 sekcí a 2 panelů, spojovalo téma POJEM "NÁBOŽENSTVÍ" VE SROVNÁVACÍM STUDIU. Volbou takového tématu se kongres jakoby vrátil k fundamentálnímu problému religionistiky, který se však pokusil promýšlením širších interkulturních vztahů nově formulovat. Téma kongresu nebylo stavěno spekulativně nebo normativně, ale kladlo důraz na indukci, na srovnávání pozitivních výsledků bádání v různých kulturních a náboženských oblastech. Srovnávací přístup, záměrně prezentovaný v jistém napětí vůči hermeneutickému nebo fenomenologickému pojetí, přitom nebyl chápán jako komparace izolovaných prvků nalézáných v různých kulturách, nýbrž jako srovnávání celých kulturních komplexů a procesů.

Konkrétně se jednání zaměřovalo na pojmové a praktické implikace pojmu náboženství (religio), a to jednak ve vlastní evropské tradici, ve které tento pojem vznikl, jednak v mimoevropských kulturách, kde je tento pojem dosti odlišně naplňován. V této souvislosti zaujal např. precizní příspěvek prof. Irmschera (Berlin), který upozornil na některé antické období termínu "religio", či zobecňující úvaha prof. Rudolpha (Marburg) příznačně nazvaná "Do jaké míry je pojem "náboženství" (Religion) eurocentrický?". Pandán tohoto typu příspěvků tvořily referáty hledající adekvátní pojmy v mimoevropských náboženských systémech, např. referát prof. Monnota (Paříž), zabývající se ideou náboženství v Koránu, či vystoupení prof. Pye (Marburg) s rozбором některých ekvivalentů v čínském a japonském náboženství.

Souhrnně lze říci, že předmětem kongresových jednání byla zásadní otázka metajazyka religionistiky - termín náboženství, který je na jedné straně užíván evropsky vzdělanými badateli zabývajícími se mimoevropskými kulturami, na druhé straně badateli vyrostlími z mimoevropských kultur a užívajícími evropský jazyk, tj. jazyk evropské kultury a vědy.

Dalibor Papoušek

TEOLOGICKÝ KONGRES V LOVANI

Mezinárodní katolický časopis kritické a progresivní orientace CONCI-LIUM uspořádal při příležitosti svého pětadvacetiletého trvání teologický kongres "NA PRAHU TŘETÍHO TISÍCILETÍ". Jeho hostitelem byla od 9. do 13. září 1990 lovaňská katolická univerzita. Cílem setkání více než 500 teologů a pozorovatelů z 51 zemí světa bylo společné zamyšlení nad cestou katolického náboženství do třetího tisíciletí své existence.

Vyhlídkám do budoucnosti předcházely úvahy o východiscích, o hodnotných tradicích minulosti. Kongres zde čerpal z dědictví a duchovní atmosféry 2. vatikánského koncilu, jehož odkaz oživoval zejména jednání tematického bloku "Vzpomínky". Hlavními referenty byli Elisabeth Schüssler Fiorenzová a Christian Duquoc. Šlo v něm o srovnání nabízejícího se osvobodivého potenciálu křesťanství s empirickými dějinami církví. Jednání reflexivního až sebereflexivního charakteru vyzdvihovalo citlivé body života církve v dnešním světě. Velký prostor byl věnován feministické teologii, menší už mezináboženskému dialogu.

Druhé, stěžejní téma kongresu "Konfrontace" postihovalo polaritu mezi víceméně sekularizovaným světem, který při svém fungování přináší možnosti ohrožení života, a současným náboženským oživováním. Diskuse sledovala nové formy religiozity v sepětí s odumíráním vývojových modelů evropské moderny, což v dané souvislosti znamenalo i odumírání oficiálních paradigmat církve. Referovali Jürgen Moltmann a David Tracy, kteří se ve svých vývodech nejvíce blíží - vedle H. Kunga, R. Schreitera či J.B. Metze - principům postmoderní teologie.

Poslední téma "Průlom" bylo zaměřeno perspektivně. Jednání se soustředilo na problematiku kulturně polycentrizované církve, likvidace europocentrismu, vzdávání se monopolu na pravdu a budování církve s vědomím, že to bude v globálním měřítku menšinová církev. Příspěvky Hanse Kunga a J.L. Segunda, který zastoupil nepřítomného Gustava Gutiérreze, se zabývaly podílem křesťanství na univerzální kulturní komunikaci a dalším utváření světa.

Nesporným vyvrcholením kongresu pak byl závěrečný projev münsterského teologa Johanna Baptisty Metze, který v úvaze o teologii nadcházejícího tisíciletí shrnul její východiska v otázce sociální a politické spravedlnosti a její perspektivy v otázce universální odpovědnosti.

Břetislav Horyna

RELIGIONISTIKA V ZAHRANIČÍ

KONFERENCE "CESTA K MONOTEISMU"

Svaz katolických akademiků Rakouska (Katholischer Akademikerverband Österreichs - KAVO) se sídlem ve Vídni pořádá každý rok dvě konference pro své členy a přizvané hosty, jednu v klášteře Zwettl (biblická tematika), druhou v Salzburku. Laskavým prostřednictvím ing. J. Vackáře z Prahy jsem se mohl účastnit konference CESTA K MONOTEISMU (Der Weg zum Monotheismus), která se konala od 7. do 14. července 1990 ve Zwettlu. Účastnilo se jí 30 badatelů většinou z Rakouska, dále pak z Maďarska, Německa, Jugoslávie a Československa.

Hlavním referentem a duchovním průvodcem konference byl prof. Friedrich Reiterer z Institutu pro biblickou starozákonní vědu v Salzburku. V úvodním jednání prof. Reiterer nejprve vymezil základní pojmy jako polyteismus, monolatrie, henoteismus, monoteismus a některé jiné. Potom uvedl posluchače do napínavé problematiky monoteistického hlediska Starého zákona. Upozornil, že k monoteismu vedla i v Izraeli nesnadná cesta, neboť jednoznačně formuloval a proklamoval monoteismus až Druhý Izajáš. Ve Starém zákoně je několik míst, kde lze nahmátnout předstupně izraelského monoteismu (Gn 32, Ž 82, Nah 1 apod.)

Po úvodní části se konference rozčlenila do skupin, které se odděleně zabývaly tendencí k monoteismu v egyptských, babylónských a ugaritských textech, přičemž výsledky pak byly předneseny a diskutovány v plénu. Předmětem jednání ve skupinách bylo např. studium Echnatonova Hymnu na slunce a srovnávání tohoto v zásadě monoteistického dokumentu se Žalmem 104. Mnohem problematičtější se pro srovnání s izraelským monoteismem ukázal babylónský stvořitelství mýtus Enuma eliš. Ugaritské básně (Ras Šamra) mýtického rázu naproti tomu obsahují některé výrazy charakteristické pro nemálo starozákonních oddílů. Starý zákon byl totiž orientován "elovsky", izraelské společenství přijalo název Jisrá-EL, přičemž EL stojí "zároveň" v čele ugaritského panteonu. Jde tu o staré představy, které si bibličtí svědkové vypůjčili, nebo tu jde i o obsahové navázání?

Týdenní jednání především ukázala, jak ošidné může být černobílé vidění a hodnocení starověkých náboženství v sousedství Izraele, a podtrhlo užitečnost zasvěcené komparace. Konference ve Zwettlu by zároveň mohla být slibným počátkem příští spolupráce SSN se Svazem katolických akademiků Rakouska.

Milan Balabán

ZASEDÁNÍ SOCIOLOGŮ NÁBOŽENSTVÍ

Sociologie náboženství nepatří právě k protěžovaným disciplínám našeho sociologického bádání. Vítané proto bylo pozvání na zasedání sociologů náboženství, které se konalo ve dnech 8.-10. dubna 1991 v Rummelsbergu u Norimberka. Evangelický teologický seminář při univerzitě v Tübingen zde pořádal pod vedením dr. Volkera Drehsena již šestnácté zasedání Pracovního kruhu výzkumných ústavů pro sociologii náboženství a církví (ArKiF), kterého se zúčastnilo 25 badatelů - teologů i laiků - ze šesti zemí Evropy. Jednání, soustředěné na téma CHANCEN VON RELIGIOSITÄT UND ORGANISIERTEN RELIGIONSSYSTEMEN IN MITTELEUROPAISCHEN GESELLSCHAFTEN DES UMBRUCHS, přinášelo konkrétní informace o náboženství v současné měnící se Evropě i úvahy nad možnými proměnami religiozity a církví v blízké budoucnosti, zejména s přihlédnutím k situaci v Německu.

Vzhledem k tématu byli hlavními referenty badatelé z Jugoslávie (prof. Marko Kerševan), Maďarska (dr. Miklós Tomka), Československa (doc. Otakar Funda) a bývalé NDR (dr. Detlef Pollack), kteří vycházeli z průzkumů religiozity a specifikovali postavení náboženství a náboženských institucí (církví i menších náboženských skupin) ve vlastním regionu. Zaslouženou pozornost vzbudil právem výzkum dr. D. Pollacka z Institutu sociologie náboženství při teologické fakultě lipské univerzity, který s týmem spolupracovníků hodnotil roli evangelické církve a politických alternativních skupin při podzimních událostech roku 1989 v NDR.

Referáty, doplněné sdělením dr. Andream Feigeho z Braunschweigu, podnítily zúčastněné sociology k prezentaci dalších údajů o religiozitě v současné sekularizované společnosti i k rozvíjení teologických hypotéz o její budoucnosti. Diskusi byl v této souvislosti podroben také projekt bavorských sociologů (dr. Bernhard Laux), kteří spojili výzkum náboženství a politiky s výzkumem hodnotových orientací a ve svých závěrech konstatovali význam křesťanských hodnot a křesťanské víry jako "železné rezervy" vystupující v čase lidské nouze.

Zasedání prokázalo potřebnost a nezastupitelnost sociologické analýzy náboženství, spjaté s výzkumem hodnotových orientací, a otevřelo možnost mezinárodní spolupráce, která by z československé strany neměla mít v žádném případě pouze formální charakter.

Helena Pavlincová

PŘIDRUŽENÍ SSN K ČSAV

Na základě naší žádosti schválilo 20. února 1991 prezídium ČSAV přidružení SSN ke svazku vědeckých společností při ČSAV s účinností k 1. březnu 1991.

SSN se tím stala jednou ze 46 vědeckých společností připojených k ČSAV, které sdružují pracovníky akademií věd, vysokých škol a dalších institucí. Činnost svazku vědeckých společností při ČSAV koordinuje nově zřízená Rada vědeckých společností (RVS), tvořená zástupci (předsedy) všech sdružených společností. Předsedou výkonného výboru RVS je akad. Jaroslav Valenta.

Pro SSN z aktu připojení k tomuto volnému sdružení vyplývá, že vstoupila do nových partnerských vztahů k ČSAV. Jakkoliv je SSN dosud nejmenší z vědeckých společností při ČSAV, znamená i pro ni schválené přidružení vedle zisku vědeckého rovněž zisk ekonomický. Již pro tento rok se pro SSN počítá s určitým finančním příspěvkem ze strany ČSAV, jehož definitivní výše by měla být v brzké době stanovena na jednání RVS.

Dalibor Papoušek

PROPAGAČNÍ LETÁK SSN

K bulletinu je volně přiložen exemplář propagačního letáku SSN. Na kontaktních adresách sídla i pobočky SSN je vedle jeho české verze k dispozici také verze anglická pro případnou propagaci v zahraničí.

SBORNÍK Z KONFERENCE V LIBLICÍCH

V sídle SSN je k dostání sborník z konference Stav a perspektivy studia náboženství v Československu, kterou SSN pořádala ve dnech 19.-21. září 1991 v Liblicích. Účastníkům konference bude sborník rozeslán automaticky, ostatní zájemci si mohou zbývající exempláře sborníku vyžádat na adrese SSN.

STANISLAV SEGERT V ČESKOSLOVENSKU

Ve druhém pololetí minulého roku zavítal do Československa po dlouhé době odloučení Stanislav Segert, profesor biblických studií a semitských jazyků na Kalifornské univerzitě v Los Angeles. Navštívil Československo jako účastník Fulbrightova programu výměny vědeckých pracovníků s úkolem připravit k vydání hebraistické dílo Josefa Dobrovského.

Záhy po svém příjezdu se prof. Segert přirozeně začlenil do vědeckého života u nás. Na filozofické fakultě Karlovy univerzity v Praze přednášel o bibli a ugaritském jazyku, vybranou přednášku na téma Dobrovský a hebrejská bible proslovil též v Brně, v rámci přednáškového cyklu SSN. Přijal také pozvání na konferenci Stav a perspektivy studia náboženství v Československu pořádanou SSN v září minulého roku, kde v příspěvku Ad fontes! zdůraznil především potřebu kvalitních jazykových znalostí při práci religionisty.

Návrat prof. Segerta tak znamenal nejen vítané obohacení naší bibliistiky či semitologie, ale i příkladnou podporu v úsilí o obnovení religionistiky jako oboru.

Dalibor Papoušek

VZPOMÍNKA NA ThDr. JOSEFA ZVĚŘINU

Vzpomínám na otce ThDr. Josefa Zvěřinu, upřímného křesťana, vynikajícího teologa, statečného člověka se srdcem ryzím a náručí otevřenou. Přihlásil se za člena naší společnosti i na biblickou konferenci. Té se však už nemohl zúčastnit, protože zemřel náhle v srpnu v Itálii. Zádušní mše se konala 30. srpna v chrámu sv. Mikuláše na Malé Straně za veliké účasti nejen biskupů, kněží a ekumenických přátel, nýbrž i zástupců státu a univerzity. Byl tu místopředseda vlády F. Mikloško, rektor Karlovy univerzity Radim Palouš a děkani všech teologických fakult univerzity. Ne náhodou a jistě nejen proto, že zesnulý byl čestným děkanem římskokatolické teologické fakulty univerzity Karlovy, nýbrž především proto, že se zesnulý zapsal hluboko do srdcí mnohých a do dějin naší ekumeny. Po roce 1953 trávil řadu let ve vězení,

v letech 1968-69 vedl významný teologický časopis Via, byl předním členem Díla koncilové obnovy, tedy organizace, která u nás šířila myšlenky a zásady 2. vatikánského koncilu a zasazovala se o upřímný a poučený rozhovor jak mezi křesťany různých konfesí, tak mezi křesťany vůbec a soudobým myšlením.

Mám na něho několik krásných osobních vzpomínek. Znali jsme se z časů práce v Díle koncilové obnovy. Pak jsme se sice vídali jen nepravidelně, ale vždy to byla setkání radostná a vzácná. Zvláště rád vzpomínám na to, jak jednou v sedmdesátých letech, když se kolem nás vzdouvaly proudy nenávisť, u nás v bytě v malém kroužku zaníceně ukazoval na Genesi 4, jakou trpělivost tam osvědčuje Hospodin vůči Kainovi. Čítal jsem jeho samizdaty a slýchal, s jakou statečností čelí výslechům, nátlaku a příkoří. Radoval jsem se z toho, že se po revoluci stal čestným děkanem teologické fakulty, a těšil jsem se z toho, že ji jeho vliv bude formovat. Nikdo jsme netušili, že jeho čas je už krátký. I ten poslední dopis, který jsem od něho dostal, je dokladem jeho vzácné bratrské velkomyslnosti. Obrátili se na nás nečekaně dva studenti jedné pedagogické fakulty, abychom jim spolu nakoncipovali osnovy pro budoucí vyučování náboženství. Udělal jsem předběžný stručný náčrt a poslal mu jej. Odpověděl mi obratem, omlouval svou velikou zaneprázdněnost a ve vzácném ekumenickém duchu a s velkorysou důvěrou svěřil mi celý projekt k dalšímu samostatnému rozpracování. Jakoby tušil, že už mu zbývá jen málo času. Bude nám scházet. Svým širokým záběrem a dalekým viděním bytostně překračoval všechny konfesijní náročivosti a nesnášenlivosti a svým nasazením v době útlaku osvědčil svou víru jako ryzí a své srdce jako statečné. Nezapomeneme!

Jan Heller

KONFERENCE MEZINÁRODNÍ RADY KŘESŤANŮ A ŽIDŮ

Pod názvem "ZMĚNY VE STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ EVROPĚ - PODNĚTY A ÚKOLY PRO MEZINÁRODNÍ RADU KŘESŤANŮ A ŽIDŮ" se v Praze ve dnech 26.-30.srpna 1990 konala mezinárodní konference (spojená s výročním zasedáním) Mezinárodní rady křesťanů a Židů (International Council of Christians and Jews - ICCJ). Tato organizace, jejíž idea vznikla jako následek otřesné zkušenosti holocaustu, se formovala během společných setkání a konferencí křesťanů a Židů z celého světa, které se konaly od roku 1946 v různých zemích světa, převážně Evropy.

Protože hlavní náplní činnosti organizace je výchova k toleranci a dialogu, a to nejen v oblasti náboženské, je přirozené, že se zájem členů a vedení soustředil po změnách ve východní a střední Evropě právě na tuto oblast. Po desetiletích nesvobody a záměrně vyvolávané netolerance v lidských vztazích vzbudila československá "sametová" revoluce naději na radikální obrat a rozšíření myšlenek dialogu na východ od bývalé železné opony. Symbolem této změny a zároveň návaznosti na dlouhou historickou tradici tolerantního soužití různých kulturních skupin a etnik v srdci Evropy se členům ICCJ stala Praha. Proto organizátoři každoroční konference ICCJ využili příznivé situace a ve spolupráci s přípravným výborem Společnosti křesťanů a Židů v ČSFR uspořádali toto setkání v hlavním městě Československa. I když vzhledem k omezené kapacitě židovské radnice, kde se konala zasedání pléna a pracovních skupin, i menším možnostem ubytování v plné turistické sezóně byl počet účastníků menší než obvykle, byla konference hodnocena z různých stran velice pozitivně.

Významným prvkem byla první oficiální účast nově vytvořených křesťansko-židovských organizací z Československa, Maďarska a Polska, reprezentantů náboženského života z dožívající NDR i dvou zástupců hnutí Vaad, které sdružuje všechny židovské komunity v Sovětském svazu. Význam konference pro Československo zdůraznila na zahajujícím slavnostním zasedání přítomnost českého a slovenského ministra kultury, M. Uhdeho a L. Snopka, biskupa F. Radkovského, který zastupoval kardinála F. Tomáška, i reprezentantů Ekumenické rady církví. Hlavním iniciátorem a propagátorem této významné události však byl tehdejší předseda Rady židovských náboženských obcí v České republice dr. D. Galský. Jeho celoživotní dílo a úsilí o toleranci v náboženských i obecně mezilidských vztazích bylo oceněno na slavnostní re-

cepci u primátora hlavního města Prahy J. Kořána, kde z rukou kancléře K. Schwarzenberka, který zastupoval prezidenta republiky V. Havla, přijal výroční Sternbergovu cenu, udělovanou za významný přínos k dialogu a zlepšení mezilidských vztahů. Součástí konference byla také návštěva smutně proslulého gheta v Terezíně, která připomněla účastníkům nejen dnes už vzdálenou dobu druhé světové války, ale i ne tak vzdálenou dobu totalitní vlády v této zemi, která se projevovala potlačováním jakýchkoli zmínek o tom, že to byli Židé, kdo trpěli a umírali v Malé pevnosti.

Milan Lyčka